

mateixa manera que el poeta no pot imposar la seva veu, les relacions entre el text i el lector no poden generar una lectura que per molt que sigui múltiple resulti acabada i, en conseqüència, s'instabilitzen, de la mateixa manera que resulten inestables, múltiples, canviants i no acabades les relacions jo - no-jo.

Es per tot això, i algunes coses més, que *El vendaval* és el mateix llibre i un altre alhora i que la seva conclu-

sió pugui ser entesa com un final i un recomençament: «No poder ja dir això mai més,/no poder veure a l'inrevés/el tremolar de la pell clara,/el llavi, els sucus, el ventre, el bes,/l'assalt dels cossos, i després/no poder dir tot això encara!» Sempre l'amor i la mort seran pretext per parlar-nos en un llenguatge insuficient que ens engavanya.

JOSEP M. BALAGUER

TOMÀS BELAIRE: *Crims relatius*, València, Eliseu Climent, editor, 1988. («Narratives 3 i 4», núm. 10.) 136 ps.

Crims relatius és un llibre que, a primer cop d'ull, sembla fet amb una certa ambició. La Cassandra, personatge de *La mort del numen*, l'únic conte de la primera de les tres parts en les quals es divideix el volum, escriu un llibre on els relats són «unes històries de fantasmes humans, de morts iròniques, de les obsessions i les alegries» (p. 16). Aquestes paraules, molt més gràcies al fet que la primera part de *Crims relatius* es titula *Obertura i declaració de principis*, es poden extrapolar a la resta del llibre. Així, els cinc contes següents ens narren els suïcidis d'uns personatges que es mouen entre la monotonia, el desencís i la decepció davant la vida quotidiana. El protagonista de *Socors des de Pukapuka*, per exemple, es vol suïcidar perquè és incapaç de divertir-se, i la Rosa, de *Rosa, un àtom anònim*, ho fa perquè «volia viure com els déus» (p. 35) i, per tant, «no podia suportar altra vegada el mateix món, la visió inalterable d'aquest món insultant» (p. 39). També l'Albert, el protagonista d'*Els déus no tenen son. ¿I tu?*, conte de l'última part del llibre, voldrà ser un déu i deixar així de banda la seva condició de jove-massa. D'altres contes, aquest cop sense suïcidis, tenen també com a tema el desencís i la frustració que assalta els personatges: *Un dia a Tombuctú* narra en un ambient futurista una història d'amor que es veu frustrada per la mort de la noia; *Óstres, tenia raó la Vladíonova!* és la història d'un viatger d'autobús que veu com se li escapa la dona dels seus somnis. Una de les tècniques que Tomàs Belaire utilitza per a la definició dels personatges és la seva identifica-

ció amb herois de pel·lícules o amb compositors musicals. L'autor, més enllà de la funció definidora, sol complaure's en referències cinematogràfiques de la més rabiosa (si més no, quan es van escriure els contes) actualitat.

També trobem a *Crims relatius* una reflexió sobre l'acte creatiu que té com a protagonistes les figures del lector i de l'autor i les seves relacions amb els personatges dels contes (que arriben a ser titllats de titelles en mans de l'escriptor). Sovint, el narrador es dirigeix al lector per comentar-li el desenvolupament de l'acció i, fins i tot, el converteix en protagonista d'un dels contes fent-lo víctima (en un intent, suposem, de sacsejar consciències) d'una explosió que ho destrueix tot. La reflexió sobre la figura de l'escriptor es realitza tant a partir dels personatges que escriuen com a través de la figura del propi autor dels contes que apareix, de manera explícita, en les dues últimes històries del llibre: *Dedicatòries* i *No patiu, sóc mort*. A *Dedicatòries*, l'autor dedica les diferents històries als seus amics i finalment, no podent suportar les pròpies pretensions, es dona mort a ell mateix. A *No patiu, sóc mort*, fa un repàs dels personatges de les històries anteriors, amb els quals fa veure que s'ha relacionat en la vida real, creant així una xarxa de relacions entre els contes que també es construeix, al llarg del llibre, a partir de les coneixences mútues entre personatges protagonistes de diferents històries. L'escriptor té una visió de la vida pròxima a la dels altres personatges (en un parell de contes es teoritza sobre la por o la necessitat de ser déu com

a base de l'art) i s'oposa als *modernets*, als *cadavèrics*, que només es mouen per interessos materials. Com hem vist, però, l'escriptor es malfia de les pròpies inquietuds; se'ns presenta continuament com un ésser dubtós entre les possibilitats d'escriure, de suïcidar-se o bé de guanyar unes oposicions. La seva condició pot resumir-se en una de les frases de l'últim conte del llibre: «em vénen ganes de tirar la màquina d'escriure per la finestra, i aprovar unes oposicions, i casar-me, i ser feliç i oblidar-me d'aquesta meravellós tristes que significa escriure» (p. 126).

De fet, *Crims relatiu* és un llibre deutor en bona mida d'unes tècniques i d'una concepció dels personatges que provenen dels escriptors de l'anomenada generació dels 70. A més a més dels que ja hem vist, ens els recorden recursos com el plantejar diversos inicis per a una història, l'establiment del parallelisme entre el que un personatge escriu dintre de la narració i la narració mateixa, o la utilització de frases agramaticals a l'estil de «però, és clar, ell no sabia que». El llibre de

Tomàs Belaire convida a pensar sobre les relacions (de les quals és fàcil trobar altres exemples com ara el conreu de la literatura de gènere) entre part de la narrativa actual catalana i la dels autors que van començar a escriure en els anys 70.

Pel que fa a la seva qualitat, cal dir que *Crims relatiu* no és un llibre literàriament reeixit, principalment pel fet que no s'hi estableix cap mena de joc entre el punt de vista dels personatges (i per tant les seves accions i els seus motius) i els significats generals de les narracions. Al lector se li transmet, llevat d'algunes excepcions, el mateix punt de vista que té el protagonista. I arribats aquí, massa sovint, tot el que la narració ofereix són frases com «Rosa no estava deprimida, simplement estava cansada, i no volia contaminar-se més de l'estupidesa dels humans» (p. 38) o bé com «aquells turmells eren autènticament divins, i és que a mi sempre m'han impactat uns bons turmells» (p. 108).

DAVID MARTÍNEZ GIL